

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Jan. 1867, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader; Gifven Stockholms Slott den 18 Januari 1867.

Från särskilda orter inom landet hafva efter sednaste riksdag underdåniga framställningar tid efter annan till Kongl. Maj:t inkommit, dels angående fortsättning af redan påbörjade stambanor, dels om utförande, på Statens bekostnad, af nya jernvägsanläggningar. Berörda framställningar hafva afsett nedannämnda jernvägslinier:

1:o. uti särskilda underdåniga ansökningar hafva Gefleborgs läns Landsting samt Stadsfullmäktige i Sala, Östersund och Luleå anhållit, att nådig Proposition måtte till innevarande års Riksdag aflåtas om *norra stambanans* fortsättande från Upsala öfver Sala till Storviks station på Gefle—Dala-jernväg; hvarjemte Landstinget i Wester-Norrlands län i särskild underdånig skrifvelse hemställt, att, när Kongl. Maj:t funne för godt att äska den norra stambanans fullföljd, nyss omförmälda riktning då måtte blifva föreslagen;

2:o. enligt erhållet uppdrag, vid sammanträde i Westerås den 14 Juli nästlidne år af ett betydligt antal bland Westmanlands läns innevånare, hafva, såsom komiterade för desse, Landshöfdingen Grefve Cronstedt, Öfverste-löjtnanten Edman, Häradshöfdingen Björkenstam, Stadsläkaren Doktor Altin och Konrektorn Olausson uti underdånig framställning dels uttalat den åsigt, det provinserna norr om Mälaren hade behof af två stambanor, den ena i fortsättning af Stockholm—Upsala-banan i nordlig riktning till lämplig punkt å Gefle—Dala-jernvägen, och den andra, utgående från förstnämnda bana öfver Almarestäk och trakten af

Bih. till Riksd. Prot. 1 Saml. 1 Afd. 3 Häft.

Sevalla samt vidare åt Sala och Hedemora till Insjön i Dalarne, dels anhållit, att framställning till Riksdagen måtte göras om anslag till en stambana i sistomförmälda riktning;

3:o. på anförda skäl har Östergötlands Landsting uti underdånigt memorial begärt, det nådig Proposition skulle till Riksdagen aflåtas om beviljande af nödiga medel för *östra stambanans fortsättning från Norrköping*;

4:o. vidare hafva, i enlighet med lemnadt uppdrag vid sammanträde den 15 nästlidne Oktober, af personer från Calmar och Jönköpings län Ryttmästaren Hultenheim samt Handlanderne Deurell och Dahlström anhållit, att förslag till Riksdagen måtte framställas derom, att *Statens stambana från Göteborg till Näs-sjö* må på Statens bekostnad utsträckas till *Östersjön vid Oscarshamn*, och att Riksdagen till förberedande arbeten å denna bana måtte anslå 500,000 Riksdaler Riksmünt att för ändamålet disponeras, sedan den för jernvägsanläggningen erforderliga jord blifvit af kommunerna utan ersättning upplåten; och

5:o. slutligen hafva Stadsfullmäktige i Carlskrona, under åberopande af underdånig framställning redan före sednaste riksdag angående byggandet genom Statens försorg och hufvudsakligen jemväl på dess bekostnad af jernväg *mellan städerna Wexjö, Carlskrona och Calmar*, nu anhållit om nådig Proposition till Riksdagen angående nödiga medel, på det att denna jernväg måtte kunna såsom stambana på Statens bekostnad påbegynnas och efter hand i mån af möjlighet fullbordas; varande uti särskild underdånig framställning från Stadsfullmäktige i Calmar nyssberörda anhållan till nådigt bifall förordad.

Vid aflåtandet till Rikets Ständer under sednaste riksdag af nådig Proposition om Statens jernvägsbyggnader förklarade Kongl. Maj:t sig anse de finansiela förhållandena i allmänhet icke göra tillrådligt att för den närmaste tiden upplåna alltför betydliga summor, hvadan Kongl. Maj:t då fann sig böra föreslå Rikets Ständer att *uteslutande för nordvestra stambanans fortsättning* anvisa medel. I sådant afseende föreslog ock Kongl. Maj:t beviljandet dels af 2,900,000 Riksdaler för fullbordande af de återstående arbetena å denna stambana från Arvika till riksgränsen mot Norge, dels ock i afseende å banans sträckning emellan Arvika och Christinehamn, för hvilken två särskilda alternativer blifvit utarbetade, att Rikets Ständer till utförande af arbetena å nordvestra stambanan från Christinehamn öfver Carlstad till Arvika, beräknad att för hela sin utsträckning, 10 mil 13,724 fot, kosta 11,770,000 Riksdaler, måtte, under antagande af arbetets utförande inom 1869 års slut, anvisas en tredjedel af samma kostnad i jemnadt tal med 3,924,000 Riksdaler.

Till svar å denna nådiga Proposition meddelade Rikets Ständer, att de, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit rörande beloppet af det anslag,

som för linien emellan Arvika och Norska gränsen erfordrades, beviljat en summa af 2,900,000 Riksdaler att utgå med 1,200,000 Riksdaler under år 1866, samt med öfriga 1,700,000 Riksdaler under år 1867, samt att, hvad anginge nordvestra stambanans fortsättande från Christinehamn till Arvika, Rikets Ständer, efter sorgfällig pröfning af denna fråga, stadnat vid det beslut, att för berörda stambana vid dess vidare fortsättning genom Wermland borde bestämmas den riktning öfver Carlstad, som Kongl. Maj:t föreslagit; hvaremot, beträffande anordnandet af medel för den ifrågavarande bandelens bearbetande, Rikets Ständer, med afseende å förhanden varande tillgångar, funnit sig föranlätne att inskränka beloppet häraf till 500,000 Riksdaler.

I öfverensstämmelse med den af Kongl. Maj:t i dess ofvanberörda Proposition uttalade åsigt, anser Kongl. Maj:t äfven nu vara angeläget att icke bedrifva jernvägsbyggnaderna i allt för stor skala eller splittra arbetskrafterna och anslagen på flera särskilda banor, utan använda alla de medel, som till jernvägsbyggnader kunna anvisas, *uteslutande å nordvestra stambanan*, men icke blott af ekonomiska, utan ännu mer af politiska och militära skäl anser Kongl. Maj:t, att arbetena å denna bana böra fortgå med sådan utsträckning, att den tidpunkt, då de båda Rikena och deras hufvudstäder varda med en sammanhängande jernväg förenade, icke må längre aflägsnas än nödigt afseende å de finansiella förhållandena ovilkorligen bjuder. Med de vid sednaste riksdag anvisade medel bör sträckningen emellan Arvika och Norska gränsen kunna fullbordas, så att densamma för allmän trafik upplåtes under innevarande års höst. Den återstående delen, emellan Arvika och Christinehamn, utgör, på sätt ofvan är nämnt, 10 mil 13,724 fot, för hvilka kostnaden är beräknad att uppgå till 11,770,000 Riksdaler, derå, efter användandet af de vid sednaste riksdag beviljade medel, återstå 11,270,000 Riksdaler, med afdrag likväl för ett mindre betydande, till siffran ännu icke känt belopp, motsvarande värdet af de bidrag till expropriation af jord, som inom en del kommuner blifvit beslutade.

För bedömandet af frågan, huru stora anslagsbelopp, som för de särskilda arbetsåren alternativt skulle erfordras, med antagande af denna bandels fullbordan antingen år 1869 eller år 1870, har Chefen i Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader meddelat den upplysning, att, om hela jernvägslinien skall vara färdig år 1869, erfordras, utöfver redan beviljade 500,000 Riksdaler, ytterligare

för år 1867	R:dr 3,076,000,
för år 1868	„ 5,765,000,
för år 1869	„ 2,429,000,

Summa R:dr 11,270,000.

Skulle åter nordvestra stambanans fullbordan mellan Christinehamn och Arvika till hela dess längd anstå intill år 1870 och först under samma år kunna för trafik öppnas, erfordras

för år 1868	R:dr 4,000,000,
för år 1869	„ 6,000,000,
för år 1870	„ 1,270,000.

Summa R:dr 11,270,000.

Sedan Kongl. Maj:t den 1 Juni nästlidna år, med afseende å den af Rikets Ständer gjorda nedsättning i det af Kongl. Maj:t för arbetenas företagande å linien mellan Christinehamn och Arvika äskade belopp, funnit lämpligast, att den tillgängliga mindre summan icke blefve använd för arbeten å hela bansträckningen, utan förordnat, det Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader skulle, vid uppgörande af arbetsplanen för år 1867, afse de beviljade medlens användande på förberedande arbeten å *linien mellan Christinehamn och Carlstad*, så att derigenom ett hastigare fullbordande af denna bandel måtte kunna vinnas, har slutligen, under förutsättning att denna del af jernvägen skulle fullbordas under år 1869 och den återstående jernvägslinien mellan Carlstad och Arvika först under år 1870, förbemälda chef ansett anslagens fördelning på de särskilda åren böra ske sålunda, att för år 1867 erhöles ett tillskott af R:dr 720,000.

1868	„ 4,533,000,
1869	„ 4,665,000,
1870	„ 1,352,000.

Summa R:dr 11,270,000.

Med de belopp, som efter de alternativa förslagen sålunda skulle under den närmaste tiden komma att utgå, böra jämföras de anslag, som under de sednast förlidna åren blifvit till jernvägsarbeten anvisade. Dessa hafva utgjort:

	1864.	1865.	1866.
för stambanorna:	8,812,000: —	8,812,000: —	6,576,538: —
för enskilde banor, lån:	2,880,666: —	4,225,902: —	2,388,860: —
	Summa R:dr 11,692,666: —	13,037,902: —	8,965,398: —

För år 1867 finnas att använda å nordvestra stambanan endast 2,200,000 Riksdaler, hvarjemte en del arbeten återstå att utföra, dels å sammanbindningsbanan genom Stockholm, dels å de enskilda banorna emellan Herrljunga—Wenersborg och Uddevalla samt emellan Arboga och Köping.

Den i afseende å jernvägsarbetena inom landet hittills följda och i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till sednaste riksdag i ämnet jemväl godkända grundsats, att bördan af dessa kostsamma företag, af hvilka gagnet tillfaller den kommande tiden åtminstone lika mycket som den närvarande, bör i skäligen mån dem emellan fördelas, anser Kongl. Maj:t äfven nu böra vinna tillämpning, helst i motsatt fall en till ytterlighet gående inskränkning i dessa arbeten skulle blifva nödig och menliga inverknings deraf i mera än ett hänseende uppkomma. På grund häraf vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen:

1:o att de till fortsättning af byggnadsarbetena å nordvestra stambanan emellan Christinehamn och Arvika nödiga medel anskaffas genom lån; och

2:o att för ett ändamålsenligt bedrifvande af arbetena, så att linien emellan Christinehamn och Carlstad redan år 1869 och den öfriga delen år 1870 må kunna fullbordas, af dessa medel må utgå, under år 1867 720,000 Riksdaler och år 1868 4,533,000 Riksdaler.

Beträffande frågan om anskaffandet af nu föreslagna belopp, tillhoppa 5,253,000 Riksdaler, anser Kongl. Maj:t hinder sannolikt icke möta att på skäligen vilkor erhålla detsamma utan anlåtande af den utländska penningemarknaden, mot utfärdande från Riksgälds-kontoret af räntebärande obligationer, ställda i Svenskt mynt och på inlösen efter vissa år, eller på viss uppsägning från Kontorets sida, för att framdeles, om ett större fonderadt lån varder upptaget, dermed sammanläggas. Skulle deremot Riksdagen, af en eller annan anledning, redan nu besluta upptagandet af ett nytt fonderadt lån, synas giltiga skäl vara för hand att i detta lån intaga förberörda belopp; i hvilket fall jemväl torde böra komma under öfvervägande, huruvida icke fördelaktigast skulle vara att samtidigt upplåna de för alla återstående byggnadsarbetena å nordvestra stambanan erforderliga medel; och bör, i hvilketdera fallet som helst, den ränteliquid, eller annuitet, som under loppet af år 1868 skall utgå för de medel, som under åren 1867 och 1868 erfordras, icke kunna blifva större än att densamma betäckes med de i Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof för detta ändamål afsedda 300,000 Riksdaler.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad vid sednaste riksdagar blifvit i afseende å Statens jernvägsbyggnader bestämdt, föreslår Kongl. Maj:t:

att till Kongl. Maj:t må varda öfverlemnadt att vid jernvägsarbetenas utförande närmare bestämma de orter, som statsbana eller bandel, hvartill anslag varder beviljadt, skall genomgå, och de ställen, den bör anlöpa; äfvensom att Kongl. Maj:t må till ändamål, gemensamma för olika stambanor eller bandelar, anordna medel utan omedelbart skeende fördelning dem emellan samt använda det öfverskott, som kan finnas uppkomma å ett stambane-arbete till att fylla den brist, som å ett annat möjligen kan uppstå;

att Kongl. Maj:t må af byggnadsanslaget använda hvad som erfordras till anställande af undersökningar med afseende å framtida fortsättande af stambanorna inom de trakter, der yrkande om banornas utläggning i olika riktningar blifvit framställda eller Kongl. Maj:t eljest kan finna skäligt att låta dylika undersökningar anställa;

samt att Riksdagen må förklara hinder icke möta för användande vid jernvägs-

arbetena af arbetskommenderingar ur arméén under de i Rikets Ständers skrifvelse den 16 September 1857 upptagna vilkor.

Derjemte och med afseende dels derå att, ehuru några bibanor under den närmaste tiden sannolikt icke komma till utförande, det likväl är af vigt, att redan utförda undersökningar om de jernvägsanläggningar, som äro afsedda att antingen omedelbart sluta sig till Statens stambanor, eller genom andra färdiga bibanor med dem förenas, vardå, efter anställda besigtningar och undersökningar å marken, till kostnadsförslagen kontrollerade och jemförda, så väl sins emellan, som med de vid stambanorna följda grunder för kostnadsberäkningarne, så att, om statsunderstöd framdeles lemnas för dessa banors utförande, detta understödsbelopp må kunna med större säkerhet bestämmas; dels ock å det önskvärda deri, att någon del af det stora antal kunniga Ingeniörer, som genom inskränkningen i jernvägsbyggnaderna plötsligt blifva arbetslösa, må för året beredas någon sysselsättning för att under tiden hinna förskaffa sig annan utväg till uppehälle, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva, det äfven sådana kontrollundersökningar, som de nu omförmälda, der Kongl. Maj:t anser dem böra verkställas, må af byggnadsanslaget bekostas.

Alla de till ärendet hörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

G. Lagerstråle.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms
Slott den 18 Januari 1867.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes Ärendena Grefve *Manderström*,
Statsråden: Grefve *von Platen*,
Lagerstråle,
Bredberg,
Reuterskiöld,
Carlson,
Lagercrantz och
von Ehrenheim.

Statsrådet Thulstrup anmäldes vara genom sjukdom fortfarande förhindrad att tillstädeskomma.

Slutligen uppläste Departementschefen till justering det, efter gemensam beredning med Chefen för Finans-departementet och i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets vid ärendets föredragning närvarande ledamöters enhälliga tillstyrkande, fattade beslut, sedermera uppsatta förslag till nådig Proposition till Riksdagen om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader.

Enligt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, behagade Kongl. Maj:t dessa förslag i nåder gilla, samt befallde att, i enlighet dermed, Propositioner af den lydelse, bilagorna Litt:s
— — — E. — — — till detta protokoll utvisa,
skulle till Riksdagen affåtas.

Ex protocollo

Edw. Seldener.